

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľiek: **1/ B. F., 2/ M. L., 3/ D. J. L.**, všetky zastúpené JUDr. M. M., advokátom, F., N., proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Topoľčanoch**, o preskúmanie rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, konajúc o odvolaní navrhovateľiek v 1. až 3. rade proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 13Sp 20/2007-39 zo dňa 5.septembra 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 13Sp 20/2007-39 zo dňa 5. septembra 2008 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom č. k. 13Sp 20/2007-39 zo dňa 5.septembra 2008 potvrdil rozhodnutia odporcu č. OPÚ 2004/00419-Gn/1, OPÚ 2004/00420-Gn/1, OPÚ 2004/00421-Gn/1 zo dňa 9.2.2007, ktorými odporca podľa § 5 ods. 2 zák. č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov rozhodol tak, že navrhovateľkám v 1. až 3. rade nenavrátil vlastníctvo a nepriznal im ani právo na náhradu za pozemky v katastrálnom území M.D. zapísané v pozemno-knižnej vložke č. X. ako parc. č. X. z dôvodu, že navrhovateľky v 1. až 3. rade v čase uplatnenia reštitučného nároku neboli štátnymi občiankami Slovenskej republiky, a preto nespĺňajú podmienku uvedenú v § 2 ods. 2 citovaného zákona. Krajský súd dospel k záveru, že odporca postupoval správne a v súlade so zákonom, keď o reštitučnom nároku navrhovateľiek v 1. až 3. rade rozhodol tak, že im

nenavrátil vlastníctvo k pozemkom v katastrálnom území M.D. zapísaným v pozemno-knižnej vložke č. X. a nepriznal im právo na náhradu za predmetné pozemky. O náhrade trov konania rozhodol tak, že navrhovateľkám v 1. až 3. rade náhradu trov konania nepriznal.

Proti tomuto rozsudku podali navrhovateľky v 1. až 3. rade prostredníctvom právneho zástupcu JUDr. M. M. odvolanie, v ktorom navrhli napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Podľa názoru navrhovateľiek v 1. až 3. rade vyššie uvedeným postupom súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom a realizovať tie procesné práva, ktoré im Občiansky súdny poriadok za účasti ochrany ich práv a ochranu oprávnených záujmov priznáva, keď na prejednanie opravného prostriedku navrhovateľiek v 1. až 3. rade súd nariadil pojednávanie dňa 05.09.2008, pričom plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľiek bolo zaslané súdu dňa 04.09.2008. Pojednávanie dňa 05.09.2008 sa právny zástupca nemohol zúčastniť a žiadal zákonným spôsobom ospravedlniť neúčast' na tomto pojednávaní a zároveň odročiť pojednávanie na iný termín, pričom žiadosť o odročenie pojednávania ako aj ospravedlnenie neúčasti bolo uskutočnené náležitým spôsobom. Následne v podanom odvolaní uviedli, že súd 1. stupňa zastáva nesprávny názor, že právny zástupca navrhovateľiek v 1. až 3. rade si mohol zariadiť veci tak, aby sa zúčastnil pojednávania dňa 05.09.2008, keď súd mal akceptovať žiadosť o odročenie pojednávania. Zároveň navrhovateľky poukázali na skutočnosť, že ich právny zástupca náležite oznámil, že 05.09.2008 sa bude nachádzať na pojednávaní na Krajskom súde v Žiline vo väzobnej veci vedenej pod sp. zn. 4T 11/2000, pričom termín tohto pojednávania bol vytýčený Krajským súdom v Žiline ešte dňa 11.06.2008 s tým, že ak by sa upovedomený obhajca bez dostatočného ospravedlnenia neustanovil, môže byť potrestaný poriadkovou pokutou až do výšky 50.000,-Sk, keď právny zástupca navrhovateľiek v 1. až 3. rade mohol doručiť žiadosť o odročenie pojednávania najskôr až dňa 03.09.2008, nakoľko plnomocenstvo navrhovateľiek mu bolo doručené až dňa 2.9.2008. Zároveň s podaným odvolaním bola súdu zaslaná aj fotokópia Upovedomenia obhajcu zo dňa 11.06.2008 o konaní hlavného pojednávania dňa 05.09.2008 o 8.30 h. vo veci 4T/11/2000 na Krajskom súde v Žiline.

Odporca vo svojom vyjadrení k odvolaniu navrhol rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn. 13Sp/20/2007-39 zo dňa 05.09.2008 potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo

v intenciách dôvodov, ktoré boli uplatnené v podanom odvolaní, a dospel k záveru, že odvolaniu treba priznať úspech. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 v spojení s § 214 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 244 ods. 1 O.s.p. v správnom súdnictve preskúmavajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

V intenciách ustanovení druhej hlavy piatej časti O.s.p. „Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov“ sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu (§ 247 ods. 1 O.s.p.)

Podľa § 250i ods. 1 O.s.p. pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

Odvolačí súd z obsahu súdneho spisu zistil, že navrhovateľky v 1. až 3. rade svojou žalobou napádajú rozhodnutia odporcu č. OPÚ 2004/00419-Gn/1, OPÚ 2004/00420-Gn/1, OPÚ 2004/00421-Gn/1 zo dňa 09.02.2007, ktorými rozhodol tak, že navrhovateľkám v 1. až 3. rade nenavrátil vlastníctvo a nepriznal im ani právo na náhradu za pozemky v katastrálnom území M.D. zapísané v pozemno-knižnej vložke č. X. ako parc. X. z dôvodu, že navrhovateľky v 1. až 3. rade v čase uplatnenia reštitučného nároku neboli štátnymi občiankami Slovenskej republiky, a preto nespĺňajú podmienku uvedenú v § 2 ods. 2 citovaného zákona. Navrhovateľky v 1. až 3. rade v podanej žalobe žiadajú napadnuté rozhodnutie zmeniť a ich žiadosti v plnom rozsahu vyhovieť.

Zo spisu bolo zistené, že Krajský súd v Nitre na prejednanie opravného prostriedku navrhovateľiek v 1. až 3. rade nariadil pojednávania na deň 26.11.2007, pričom navrhovateľky mali doručenie predvolania na tento termín riadne vykázané a podaním zo dňa 08.11.2007 žiadali o odročenie pojednávania na obdobie po 24.03.2008. Navrhovateľka v 1. rade v tomto podaní uviedla, že bude zastupovať i ostatné navrhovateľky, ktoré nie sú spôsobilé cestovať a vystupovať pred súdom, pričom na pojednávania po Veľkej noci sa dostaví. Navrhovateľky zároveň uviedli, že chcú splnomocniť na zastupovanie v tejto veci JUDr. M. M.. Následne

krajský súd termín pojednávania vytýčení na deň 26.11.2007 zrušil a nový termín pojednávania určil na deň 14.04.2008, na ktorý mali navrhovateľky v 1. až 3. rade doručenie predvolania riadne vykázané. Advokát JUDr. M. M. súdu podaním doručeným dňa 11.04.2008 oznámil, že navrhovateľky ho splnomocnili na zastupovanie v tomto konaní, ale poštová zásielka s plnomocenstvom mu ešte nebola doručená, pričom plnomocenstvo doloží dodatočne. Zároveň ospravedlnil neúčast' navrhovateľiek v 1. až 3. rade na pojednávaní, z dôvodu, že tieto sa spoliehajú na to, že pojednávania sa zúčastní on. Uviedol, že navrhovateľky majú záujem zúčastniť sa pojednávania, ale mesiac apríl 2008 im nevyhovoval. Súd pojednávania opätovne odročil na 26.05.2008, pričom požiadal advokáta JUDr. M. M., aby zaslal splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľiek v 1. až 3. rade. Podaním zo dňa 26.05.2008 JUDr. M. M. súdu oznámil, že podľa vyjadrenia navrhovateľky v 1. rade mu dňa 15.05.2008 zaslali poštou plnomocenstvo na zastupovanie a toto mu ešte nebolo doručené. Súd pojednávania opätovne odročil na deň 05.09.2008, pričom o odročení termínu upovedomil i JUDr. M. M., ktorého opätovne požiadal o zaslanie plnomocenstva v prípade, ak bude navrhovateľky 1. až 3. rade v konaní zastupovať. Podaním zo dňa 13.07.2008 navrhovateľka v 1. rade oznámila, že sa stará o navrhovateľky v 2. a 3. rade z dôvodu, že nie sú schopné sa o seba postarať a bola ustanovená za ich opatrovníčku, zároveň však uviedla, že nie sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony. Dňa 04.09.2008 JUDr. M. M. súdu zaslal plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľiek v 1. až 3. rade v predmetnej veci, ktoré je datované dňom 22.04.2008. Súčasne žiadal o ospravedlnenie na pojednávaní dňa 05.09.2008 a jeho odročenie na iný termín, nakoľko dňa 5.9.2008 sa bude nachádzať na pojednávaní na Krajskom súde v Žiline vo väzobnej veci vedenej pod sp. zn. 4T 11/2000, v ktorej nie je možná substitúcia. Súd právneho zástupcu navrhovateľiek v 1. až 3. rade upovedomil o termíne pojednávania v podaní zo dňa 26.05.2008, ktoré mu bolo doručené dňa 05.06.2008, kedy bol žiadaný i o predloženie plnej moci. Opakovaná žiadosť mu bola doručená dňa 18.08.2008.

Na základe vyššie uvedeného Krajský súd v Nitre vyslovil v napadnutom rozhodnutí názor, že právnomu zástupcovi navrhovateľiek v 1. až 3. rade bol poskytnutý dostatočný priestor na to, aby si mohol veci zariadiť tak, aby sa pojednávania dňa 05.09.2008 mohol zúčastniť. Vo svojom rozhodnutí zdôraznil, že právny zástupca navrhovateľiek v 1. až 3. rade svoje tvrdenie o tom, že v tento deň je predvolaný na pojednávanie na Krajský súd v Žiline žiadnym spôsobom nepreukázal. Zároveň uvedeným odôvodnil skutočnosť, že súd jeho žiadosť zo dňa 03.09.2008 o odročenie pojednávania neakceptoval a to i s poukazom na to, že

vec bola opakovane odročovaná práve na žiadosť navrhovateľiek v 1. až 3. rade z dôvodu, že navrhovateľka v 1. rade sa chcela pojednávať zúčastniť, čo sa však nestalo. Vzhľadom na uvedené súd vec prejednal na pojednávaní dňa 05.09.2008 v neprítomnosti právneho zástupcu navrhovateľiek v 1. až 3. rade s poukazom na ustanovenie § 101 ods. 2 O.s.p. Súčasne vyslovil názor, že vyššie uvedeným postupom súdu nebola navrhovateľkám odňatá možnosť konať pred súdom a realizovať tie procesné práva, ktoré im Občiansky súdny poriadok za účelom ochrany ich práv a oprávnených záujmov priznáva, keď sami sa o túto možnosť pripravili.

Účastník sa môže dať v konaní pred súdom zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí (§ 24 ods. 1 O.s.p.). Oprávnenie zvoliť si zástupcu je právom zaručené (článok 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, článok 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) a jeho zmyslom je poskytnúť procesným právam a povinnostiam účastníka kvalifikovanú ochranu. Zástupca účastníka vybavený plnomocenstvom pre celé konanie je oprávnený na všetky právne úkony, ktoré môže v konaní urobiť účastník (§ 28 ods. 2 O.s.p.), či už je ním advokát (§ 25 O.s.p.) alebo všeobecný splnomocnenec (§ 27 O.s.p.). Zástupcovi doručuje súd vždy písomnosti; účastníkovi len vtedy, ak má v konaní niečo osobne vykonať (§ 49 ods. 1 O.s.p.). Zástupcu je preto vždy treba predvolať na pojednávanie (§ 115 O.s.p.). Ak je účastník zastúpený advokátom, vykonáva svoje procesné práva a povinnosti prostredníctvom tohto zástupcu.

Vyššie uvedený záver o podmienkach existencie vady konania podľa § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ktorý vychádza zo situácie absentujúceho účastníka a jeho právneho zástupcu, je nutné primerane vzťahovať i na situáciu, keď súd prejedná vec v neprítomnosti účastníkovho zástupcu aj napriek tomu, že svoju neúčasť ospravedlnil. Prípustná modifikácia tohto záveru je daná len výslovnou aktivitou samotného účastníka, ktorý je vo vzájomnom vzťahu dominantný a nenahraditeľný, ktorý môže prekážku na strane zostávajúceho zástupcu odstrániť tým, že si zvolí zástupcu iného, prípadne prijme substitučné zastúpenie iným advokátom podľa § 25 ods. 3 O.s.p. (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3Cdo 16/01).

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky svojím postupom krajský súd odňal navrhovateľkám v 1. až 3. rade možnosť konať pred súdom, domáhať sa ochrany svojich práv na súde, ak bez výslovného návrhu účastníka prejednal vec v jeho neprítomnosti

i neprítomnosti zástupcu, ktorý z dôležitého dôvodu požiadal o odročenie pojednávania. Dôležitým dôvodom je totiž kolízia s iným pojednávaním zástupcu, ak nemožno od účastníka spravodlivo žiadať, aby si zvolil iného zástupcu.

Zo spisu vyplýva, že v prejednávanej veci tieto podmienky boli splnené. Súd prvého stupňa znemožnil navrhovateľkám v 1. až 3. rade zúčastniť sa pojednávania, na ktorom rozhodol o veci a tým im neumožnil vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, pretože neprihliadol na objektívnu stránku zvolenia si iného zástupcu v konaní. Navrhovateľky v 1. až 3. rade sa zdržiavajú v USA a ich právny zástupca JUDr. M. M. sa musel po prevzatí upovedomenia obhajcu zo dňa 11.06.2008 s nimi spojiť, pričom navrhovateľky v 1. až 3. rade by si následne museli zvoliť iného zástupcu pre toto konanie, a ten by musel v lehote do 05.09.2008 zabezpečiť vyhotovenie plnej moci, zaslať ju navrhovateľkám na podpis a vrátiť ju naspäť na Slovensko. Plná moc, ktorú právny zástupca navrhovateliek v 1. až 3. rade predložil súdu je originálom a je podpísaná navrhovateľkami v 1. až 3. rade; nejde o fotokópiu. Zároveň odvolací súd poukazuje na znenie ustanovenia § 25 ods. 3 O.s.p., ktorý upravuje oprávnenie advokáta nechať sa zastupovať iným advokátom, teda nezakotvuje tento inštitút ako jeho povinnosť.

Vychádzajúc zo skutočnosti, že krajský súd svojím postupom odňal možnosť navrhovateľkám v 1. až 3. rade konať pred súdom, keď nemohli uplatniť procesné práva, ktoré im poskytuje Občiansky súdny poriadok, na ochranu ich práv vyplývajúcich z hmotnoprávneho predpisu, pretože sa nezaoberal objektívnou stránkou zvolenia si iného zástupcu v konaní a následného predloženia plnej moci na zastupovanie navrhovateliek v 1. až 3. rade, keď nezohľadnil ich miesto pobytu, Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 13Sp 20/2007-39 zo dňa 5.septembra 2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. f/ v spojení s § 221 ods. 2 O.s.p.).

V ďalšom konaní bude potrebné, aby krajský súd opätovne vo veci nariadil pojednávanie, na ktoré v primeranom časovom predstihu predvolá účastníkov konania a ich právneho zástupcu.

Podľa ustanovenia § 226 Občianskeho súdneho poriadku ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je súd prvého stupňa viazaný právnym názorom odvolacieho súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 30. júna 2009

JUDr. Eva Babiaková, CSc., v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Zuzana Katuščáková